

Vineta Zeltkalne

Obeļovas ciema krusta stāsts

Gadā vairākas reizes braucu cauri Balvu novada Baltinavas pagasta Obeļovas ciemam un katru reizi ar acīm meklēju, pie kuras mājas patvēries Obeļovas ciema krusts. Vienreiz sanāca nogriezties uz ciema ziemeļrietumu daļu, pa lauksaimnieku ceļu, kurš savulaik atjaunots par Eiropas Lauksaimniecības fonda finansējumu. Sirds priecīgi iegavilējās: beidzot! Ceļa malā ieraudzīju ilgi meklēto Obeļovas ciema krustu. Tas nemaz nebija slēpies aiz mājām, bet atradās ceļa malā.

"Krusts Obeļovas ciemā bijis, cik vien cilvēki var atcerēties," stāsta Baltinavas muzeja Izglītojošā darba un darba ar apmeklētājiem speciāliste Anita Ločmele. "Iespējams, jau 19.gs. beigās. Vecie ļaudis vairs neatceras, kas taisījis pašu pirmo krustu, bet tagadējo padomju gados (domājams, 20. gs. 60. gados) izgatavoja Mamerts Šakins. Viņi kopā ar sievu Mariju krustu daudzus gadus arī kopa. Tā kā viņiem nebija bērnu, tad pēc Šakinu nāves radnieki mājas un zemi pārdeva. Šodien šajā vietā saimnieko Ilona un Andris Keiši. Vecais krusts sākotnēji atradies tuvāk pie mājas, bet, tā kā pašreizējiem saimniekiem ir paliels govju ganāmpulks, tad lopņus kontrolēt ir grūti un tie mēdza apstāties arī pie krusta (ne tikai uz maija dziedājumiem). Tas Ilonai un Andrim Keišiem īsti nav patīcis. Tā nolēmuši krustu pārcelt tuvāk ceļam. Mana vīramāte dzimusi šai ciemā un bērnībā, jaunībā arī gāja dziedāt pie Obeļovas krusta. Tajā laikā vilkuši arī značkas jeb uzdevumus visam maija mēnesim un/vai vienai dienai. Kādreiz pie Obeļovas krusta ir dziedāts katru dienu, tad reizi nedēļā, bet tagad, kad ciemā

Obeļovas ciema krusts ceļa malā

cilvēku pavisam maz, izdodas pulcēties tikai vienu reizi mēnesī. Es pati nebiju pie krustiem dziedājusi, bet, kā sāku strādāt muzejā, tā nācās piedalīties. Muzejniekam jāzina visas tradīcijas. Cilvēki, kas nāca un nāk dziedāt, vienkārši dara to, vēsturi nepētot. Tā ir ieaudzinātā tradīcija un pārliecība, varbūt arī dvēseles nepieciešamība."

Pārnesuši krustu, Ilona un Andris Keiši to uzstādīja pamatīgi – gan iebetonēja, gan izlika apkārt laukakmeņus uz betona pamatnes, kā arī atjaunoja jumtiņu un uzbūvēja sētu. Tagad krusts sveicina visus un svēti katru garāmbraucēju.

"Es domāju, ka Maija dziedājumu tradīciju izdosies saglabāt," pārliecināta Baltinavas muzeja vadītāja Antra Keiša. "Baltinavas muzejam

pirms vairākiem gadiem bija projekts *Dzīduošana pi krysta jaunovas Marijas gūdam* par maija dziedājumu tradīcijas saglabāšanu, ko atbalstīja Valsts Kultūrkapitāla fonds. Lai realizētu projektu, tika apzinātas maija dziedāšanas tradīcijas un to pašreizējie nesēji Baltinavas pagastā. Svētdienas skolas skolotāja R. Laganovska iepazīstināja bērnus ar maija dziedājumu dievkalpojumu un značku vilkšanas tradīcijām. Darbnīcā vēstures skolotājas I. Ludboržas vadībā jaunieši iepazīnās ar maija dziedājumu tradīcijām un pēc tam apzināja šo tradīciju nesējus savā radu pulkā. Mūzikas skolotājas A. Nagles vadībā notika Jaunavai Marijai veltīto dziesmu mācīšanās. Projekta laikā kopā ar Baltinavas etnogrāfisko ansambli

Lūgšanu vietu pie pārceltā Obelovas ciema krusta iekārtojuši Ilona un Andris Keiši

Obelovas ciema krustu 20. gs. 60. gados izgatavoja Mamerts Šakins

notika dziedājumi pie visiem desmit pagasta krucifiksiem, iesaistot bērnus, jauniešus, vidējās un vecākās paaudzes iedzīvotājus. Mēs kā muzejs dokumentējam visu procesu. Bija arī krusts, kas nebija kopts. To pirms dziedāšanas sakopām."

A. Ločmele un A. Keiša uzskata, ka par maija dziedājumiem noteikti jāstāsta publiski. "Baltinavas etnogrāfisko ansambli ir sākusi vadīt Marija Bukša, ilggadēja Baltinavas mūzikas un mākslas skolas direktore. Cerēsim, ka arī jaunās vadītājas vadībā etnogrāfiskais ansamblis attīstīs Maija mēneša dziedājumu tradīciju," pauž cerību A.

Keiša. "Ģimenēs bērniem ir jāaudzina kristīgās vērtības un pašiem vecākiem ir jārada piemērs. Atceros stāstu, ka 2010. gada maijā trīs sievas dziedāja pie Puncuļevas krusta. Viena no viņām pirms došanās mājup palūgusi kopīgi nodziedāt vēl vienu dziesmu, kurā izskan vēlējums pēcnācējiem un lūgums pasargāt viņus. Nodziedājušas, atvadījušas un visas devušas mājup. Tā, kura lūdza šo kopīgo pēdējo dzies-

mu, vakarā iemīga un viegli nomira. Izdarot svētīgu darbu, bez sāpēm pārkāpa mūžības sliekšni."

Dod, Dievs, ikvienam ticīgajam svētīgu jauno Adventu, priecīgus Ziemassvētkus un nākamajā gadā ar prieku steigties uz Maija dziedājumiem dzimtenē, lai varam cerēt uz vieglu ceļu uz mūžības mājām!

JAUNIEŠA SLEJA

Elizabete Grasmane

Svētki un tradīcijas

Manuprāt, svētki un tradīcijas, kas nāk ar tiem, ir ļoti svarīgi mums, jauniešiem un bērniem. Tie ietekmē to, kā skatāmies uz dzīvi un kādas būs nākamās paaudzes.

Tradīcijas ir daudz un dažādas, bet visbiežāk Ziemassvētkos tā ir baznīcas apmeklēšana, Lieldienās – olu vārīšana, dzimšanas dienā – kūka ar svecītēm... un, protams, to visu papildina dāvanas. Tomēr šo tradīciju pamatā ir laika pavadīšana ar tuviniekiem. Tas ir ļoti svarīgi gan bērniem, gan jauniešiem, jo tieši kopība veido siltas atmiņas.

Taču man ļoti svarīgas ir tās tradīcijas, kurām ir kāda dziļāka jēga. Piemēram, manā ģimenē tradīcija ir svinēt Adventa laiku. Mēs satiekamies katru Adventa svētdienu, iedzīdam svecītes, izrunājam tās nedēļas Bībeles stāsta daļu un dalāmies – pastāstām par to, kas labs noticis mūsu dzīvē, kas ir grūti, izrunājam aizvainojumus un salīgstam mieru. Tad visu noslēdzam ar lūgšanu. Vai, piemēram, Vecgada vakarā zīmējam zīmējumus, kuros caur simboliem atspoguļojam savus gada mērķus, sapņus – ir tik interesanti katru gadu salīdzināt, kas

jau ir padarīts un pie kā jāpiestrādā. Bieži vien es pamanu, ka ir piepildījies kāds sapnis, par kuru pat biju aizmirsusi. Es zinu, ka katrai ģimenei ir savas tradīcijas, kuras var būt pat tik vienkāršas kā pankūku piektdiena vai sestdienas rīta skrējiens...

Šīs tradīcijas ir tās, kas rada svētku atmosfēru un veido manu raksturu un vērtības. Šie mazie, regulārie brīži paliek atmiņā un atgādina, ka Dievs, ģimene un draugi ir dzīves lielākā dāvana. Atceroties visu skaisto, ko ģimenes tradīcijas ir iemācījušas, es audzināšu savus bērnus, dodot tiem labāko no savas bērnības. Domāju, tieši tāpēc jauniešiem ir tik svarīgi piedzīvot ticību un vērtības balstītas tradīcijas. Jo viņi audzinās nākamās paaudzes.

Dāvanas ir jauka un aizraujoša svētku daļa, bet svarīgākas ir atmiņas. Es esmu ļoti pateicīga par visām skaistajām tradīcijām savā ģimenē un iesaku jums pastāstīt saviem bērniem par jūsējām, jo tās ir īpašas – es ticu, ka īstajā laikā to vērtību viņi ievēros.

